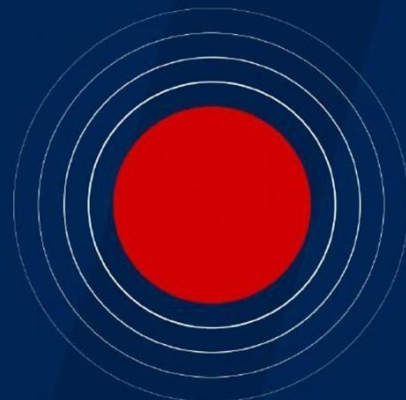

UZA | O'zbekiston
Milliy axborot
agentligi

**ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ – ЎЗА
ИЛМ-ФАН БЎЛИМИ**

(ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ)

2021 ЙИЛ ЯНВАРЬ

ТОШКЕНТ – 2021

**ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ – ЎЗА
ИЛМ-ФАН БЎЛИМИ (ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ)**

Илмий нашр

2021 йил январь оyi сони

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ОАК Раёсатининг 2019 йил 28 мартдаги 263/7.1 ва 263/7.4-сон қарорига биноан ташкил этилган.

Электрон журналга келган мақолаларга жавоб қайтарилмайди, журналда эълон қилинган мақолалардан олинган парчалар ЎЗА Илм-фан бўлими (электрон журнал)дан олинди, деб кўрсатилиши шарт.

Электрон журналга бир ярим оралиқдаги материаллар “Microsoft Word” редактори, “Times New Roman” шрифтида электрон версия шаклида қабул қилинади.

Таҳрир кенгаши

А.Кўчимов	Б.А.Назаров
М.Жўраев	А.Асқаров
А.С.Сагдуллаев	Д.Ю.Юсупова
С.С.Ғуломов	А.Х.Саидов
Ф.Г.Назиров	Т.Ў.Арипова
Р.Д.Курбанов	Қ.Р.Аллаев
М.Ҳ.Рустамбоев	С.М.Туробжонов
Ш.Т.Қудратхўжаев	И.С.Саифназаров
Н.А.Хусанов	Г.А.Мардонова

Манзилимиз: Тошкент ш., 100000, Буюк Турон кўчаси 42-уй
Тел: (+99871) 233-09-21; (+99899) 833-62-71

Мундарижа

Иқтисод

- Г.П.ГУЛЯМОВА.** Туризмни ривожлантиришда ҳудудий ташкил этишнинг замонавий шакллари аҳамияти 5
- Н.Ф.САЙФУТДИНОВА.** Ўзбекистонда инновацияларни ривожлантириш йўллари 17
- Н.ШОВКАТОВ.** Ўзбекистонда баҳолаш хизматлари бозорини барқарор ривожлантириш омиллари 29

Юридик

- С.С.БАЗАРОВ, Д.И.ИМАМОВА.** Конституция Республикаси Узбекистан и ее роль во внешней политике страны 41
- Ф.Ф.ЖУМАЕВ.** Оила-турмуш доирасидаги ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил этиш масалалари 53
- Т.Т.ДЖУРАЕВ.** Ички ишлар органлари ходимлари томонидан коррупциявий жиноятлар содир этилишининг сабаблари ва уларни бартараф этиш йўллари 61
- Т.Х.АЛТМИШЕВ.** Ахлоқ тузатиш ишлари жазосининг муддатини ҳисоблаш бўйича хорижий давлатлар жиноят-ижроия қонунчилиги таҳлили 76

Филология

- Ё.САИДОВ, М.МАМАДАЛИЕВА.** Рамзларнинг мавзуй таснифи 85
- Н.М.УЛУҚОВ, Д.МАДРАҲИМОВА.** Асқад Мухторнинг тил ва нутқ маданияти ҳақидаги лингвопублицистик қарашлари таҳлили 97
- Д.У.ХАШИМОВА.** О несовпадении языковых картин мира и специфических особенностях сопоставляемых культур в рамках теории лакуны и её соотношении со смежными лингвокультурологическими явлениями 106
- О.У.ШУКУРОВ, Р.Ж.НАБИЕВА.** Рақамли медиа неологизмларнинг ўзбек тилидаги мотивацион омил сифатида 117
- Б.РАҲМОНОВ.** Афсона ҳамда ривоятларнинг тарихий тақдири ва ҳозирги ҳолати 127
- З.СУВОНОВ.** Ёзувчи Тоғай Муроднинг “Бу дунёда ўлиб бўлмайди” романида руҳият тасвири 136
- Х.Б.ЖЎРАЕВА.** Ҳусайнийнинг баёзларга кирган ғазаллари хусусида .. 147
- У.К.АМЕТОВА.** Нажмиддин Кубро ва Алишер Навоий асарларида адабий муштараклик 155
- О.А.ЧОРИЕВ.** Ҳозирги ўзбек адабий тилини даражаларга ажратишнинг зарурати ва аҳамияти 166

Ғ.Н.ШОДМОНОВ. “Фарҳод ва Ширин” достони нашрларининг матний-қиёсий тадқиқи	173
Г.ДЖУРАКУЛОВА. Халқ дostonларини куйлашда эпик анъаналарнинг ўрни.....	185
З.М.АМИРҚУЛОВА. Тарихий хикояларда “Бобур” образи талқини	194
М.МЕНГЛИЕВА. Ҳаракат тарзи воситаларининг инглиз тилидан ўзбек тилига таржимаси.....	204
О.М.МАДЖИТОВ. Шавкат Раҳмон шеърисида буқаламун образи	213

Тарих

Ш.Э.ТОШТУРОВ. Ўзбекистоннинг БМТ глобал дастурлари доирасида халқаро рейтингларда ўз ўрнини мустаҳкамлаши.....	222
М.О.МУСТОФАЕВ. Пантуркизм мафкурасининг тарихи ва уни ўрганиш бўйича айрим ёндашувлар тўғрисида	231

Фалсафа

М.М.РАХМАТОВА. Ўзбекистон Республикасида давлатнинг ёшлар маънавий салоҳиятини юксалтириш борасидаги сиёсати.....	240
--	-----

Техника

Ю.Д. НОРОВ, Т.М. ЯКШИБАЕВ. Установление потерь золота по мониторингу многоярусного рудного штабеля при полном цикле кучного выщелачивания золота из техногенных отвалов карьера Мурунтау.....	248
--	-----

**Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги – ЎзА Илм-фан бўлими
(электрон журнал)
2021 йил, январь сони**

Манзил: Тошкент ш., 100000, Буюк Турон кўчаси 42-уй

АСҚАД МУХТОРНИНГ ТИЛ ВА НУТҚ МАДАНИЯТИ ҲАҚИДАГИ ЛИНГВОПУБЛИЦИСТИК ҚАРАШЛАРИ ТАҲЛИЛИ

Носиржон Муҳаммадалиевич УЛУҚОВ

филология фанлари доктори, профессор

Наманган давлат университети

Наманган, Ўзбекистон

onomastika66@mail.ru

Дилноза МАДРАҲИМОВА

мустақил тадқиқотчи

Наманган давлат университети

Наманган, Ўзбекистон

Аннотация

Мақолада Асқад Мухторнинг тил, нутқ софлиги, сўз қўллаш ва нутқ маданияти хусусидаги қарашлари, талқинлари таҳлили ёритилган.

Таянч сўзлар: тил, нутқ, сўз, ўзлашма сўз, сарлавҳа, термин, услубий ғализлик, нутқ маданияти, лингвопублицистика.

АНАЛИЗ ЛИНГВОПУБЛИЦИСТИЧЕСКИХ ВЗГЛЯДОВ АСКАДА МУХТОРА ПО КУЛЬТУРЕ ЯЗЫКА И РЕЧИ

Насиржан Муҳаммадалиевич УЛУҚОВ

доктор филологических наук, профессор

Наманганский государственный университет

Наманган, Узбекистан

onomastika66@mail.ru

Дилноза МАДРАХИМОВА

Независимый исследователь

Наманганский государственный университет

Наманган, Узбекистан

Аннотация

В статье анализируются взгляды Аскада Мухтара о языке, чистоте речи, словоупотреблении и культуре речи, а также его интерпретации к данным понятиям.

Ключевые слова: язык, речь, слово, заимствованное слово, заголовок, термин, стилистические ошибки, культура речи, лингвопублицистика.

Инсон маънавий камолотида, жамиятнинг маданий-маърифий ривожиди она тилининг ўрни муҳимдир. Тил миллий маънавият, маърифат ва маданиятнинг қўзғусидир. Ҳадисда “Кишининг зебу зийнати, гўзаллиги

унинг тилидадир”, – дейилади. Қадим замонлардан ҳар бир миллат ўз она тилига ҳурмат билан қарайди. Она тилига чинакам соҳиб бўлмоқнинг бош шартси эса унинг туганмас имкониятларини тугал эгалламоқ, яъни фикрни раво, гўзал ва лўнда ифода эта олмақдан иборат нутқий маданият малакаларини шакллантирмоқдир.

Адабиётшуносликка доир илмий манбаларда Асқад Мухтор шоир, носир, драматург, публицист, таржимон ва муҳаррир, истиснодори мунаққид сифатида эътироф этилади. Биз буни маъқуллаган ҳолда, Асқад Мухтор она тилининг куюнчак, чинакам фидойиси, маданий нутқ тарғиботчиси ҳам эканлигини қўшимча қилмоқчимиз. Адибнинг тилга, нутққа доир шеърлари, мақолалари, нутқлари ва қайдлари фикримизнинг ёрқин далилидир. Айниқса, адибнинг “Тил бир мўъжиза” номли мақоласи лингвопублицистиканинг энг яхши намуналаридан биридир.

Адиб сўзнинг остию ичини кўра олишдек нозик иқтидорга эга бўлган. Унинг куйидаги фикрларини ўқир экансиз, бунга гувоҳ бўласиз:

“Трамвайда кимдир бировга жой бўшатади. Шунда қулогинингизга чалинади: Умрингиздан барака топинг, тасаддиқ...

Оддий гап. Эътибор қилмай кетаверасиз.

Лекин эътибор қилиш керак. Эътибор қилсангиз, шу соддагина иборадан ажойиб бойлик топасиз. Аввало, бу хотин кишининг гапи. У катта ёшда, балки она бўлса керак. Сўнгра бу албатта пок кўнгулли, содда киши. У самимий, меҳрибон, ўзи ҳам кўпларга жой бўшатганлардан. Бу иборанинг нозик маъно ранглари, товланишлари шу қадар кўпки, уни оламдаги бошқа бирон тилда худди шундай адекват қилиб айта олмаимиз” [1].

Адиб нутқдаги ўзбекона ундов сўзлар асосига қурилган дуо мазмунидаги бир гап воситасида тилимизнинг бойлигини, сўзловчининг ёши, жинси ва хислатлари хусусидаги далилларни айтади.

Асқад Мухтор ҳаётининг ва асосли далиллар билан тилимизнинг бойлиги, кудрати ва имкониятлари чексизлигини таъкидлайди: “Бир ҳаваскор журнал редакциясига бир дафтар халқ мақолларини олиб келди. Мингга яқин мақол,

ҳаммаси фақат бир сўз билан боғлиқ. “Кўз” сўзи билан. Ҳаммаси шу бир сўзнинг товланиши!

Хуллас, тилимиз бир мўъжиза, ўртоқлар, тилсим. Хазина!

Тилимиз жаҳонда энг бой, энг ранг-баранг, энг нафис, гўзал тиллардан бири” [1;7].

Кўринадики, адиб она тилимизга юксак, ўз навбатида, ҳақли ва асосли баҳо беради. Чиндан ҳам ўзбек тили, ўзбек халқ оғзаки ижоди, жумладан, мақоллари миқдоран ва мазмунан жуда бой.

Адиб бундан салкам ярим аср аввал нутқдаги ноқислик ва қусурларни юзага келиши билан боғлиқ салбий ижтимоий омилларини кўрсатади: *“Афсуски, унинг илмий нормативлари ҳалигача етарли ишлаб чиқилмаган. Афсуски, баъзан уни қадрламаймиз, ҳурматини жойига келтирмаймиз, унга таъзим баъжо этмаймиз. Афсуски, баъзан уни ўзимиз бузамиз, ўзимиз қўпол жароҳатлаймиз. Буни биз баъзан билиб, баъзан билмай қиламиз. Биримиз мода туфайли, биримиз шунчаки олифтагарчилик учун бузамиз; биримиз оригинал бўлиб кўриниши учун, гоҳ фикрий камбағаллигимизни яшириши учун, биримиз тўппа-тўғри маданий савиямиз етишмаганидан ёки масулиятсизлигимиздан бузамиз” [1;7-8].*

Адиб ўз мулоҳазаларини ҳаётий далиллар билан асослайди: *“Кечқурун телевизор рўпарасига ўтирасиз. Бир чалазабон йигит футбол ўйинини изоҳлайди:*

“Тўп Краснитский билан. Ҳозир пахтакорчилар бурчакдан тўп тепишни бажарадилар!”

Қулоқ соламиз. Индамаймиз, шартта телефонни олиб студияга қўнғироқ қилмаймиз. Чидаймиз. Ғазаблана билмаймиз. Нима бўпти, шу ҳам масала бўптими! Ҳар ким билганича гапиради-да. Ваҳоланки, бу одамлар кенг тармоқли давлат студиялари орқали халқимиз ва улуг маданияти номидан эфирга чиқадилар” [1;8].

Албатта, унинг фикрлари асосли. Таъкидлаш жоиз, бугун ҳам бундай нутқий нуқсонлар барҳам топмаган. Буларни бартараф этиш учун тилга меҳру муҳаббат, фидойилик керак.

У тил ва унинг истиқболи омиллари, манбаларини ҳам шоирона ташбеҳлар, метафоралар билан мухторона, фалсафона ҳикматли ифодалайди: *“Тил жонли нарса. Тил дарахтдай, гиёҳдай яшайди, яшнайди, гуллайди, сундирсанг синади, калтакласанг чўлтоқ бўлади, тилсанг шираси ерга оқади. У тирик, нафас олади. Матбуотимиз, китоб, газета, журнал, радио – унинг жонли нафаси, юрак уриши”* [1;8].

Адибнинг бадиий талқинлари илмий моҳиятга ҳам эга. Тил жамиятдаги ўзгаришлар билан қадам-бақадам одимлайди, ривожланади, тараққий этади. Демак, у жонли, тирик. Оммавий матбуот нашрлари чиндан унинг бойлигини, имкониятларини кўрсатувчи кўзгу. Шу боис тил ва нутқ такомиллида матбуот нашрлари муҳим аҳамиятга эга. Буни илғаган куюнчак тил фидойиси Асқад Мухтор муҳаррирларга мурожаат қилади: *“Айтмоқчиманки, биз муҳаррирларга ҳам кўп нарса боғлиқ. Тил кундан кун бойлик, гўзаллик орттурса, бунда бизнинг хизматимиз бор. Агар тил бузилса, қашшоқлашса – бунда бизнинг “хизматимиз” бор.”* [1;8]. Демак, тилнинг гўзаллашуви, қашшоқлашуви муҳаррирларга ҳам боғлиқ.

Публицистик руҳда ёзилган мақолада тагдор илмий эътирофлар ҳам ифода этилган: *“Тилнинг хазинаси халқ ҳофизасида яшаса, унинг нормалари, эталонлари, тенденциялари, кўпинча матбуот ёрдамида шаклланади. Матбуот – тилнинг қибласи. Матбуотда нимаики чиқса, муҳаррирлар қўлидан ўтади. Газета муҳарририми, китоб, журнал муҳарририми, студия ва бўлим муҳарририми – тилимизнинг боғбонлари мана шулар. Бепоеън халқ тили боғида гул ўстурса ҳам шулар ўстиради, алаф говласа ҳам шулар говлатади. Мен олимлар ва ёзувчилар ролини камситмайман, аммо муҳаррирлар ҳақида гапириш менга осонроқ туюлади”* [1;9].

Талқину таҳлилларда фақат Асқад Мухторгагина хос бўлган мантиқли ўзбекона ташбеҳларни ўқийсиз: *“Матбуот – тилнинг қибласи”*. Бу йиллар

давомида ўз моҳияти ва мазмунини йўқотмайди. Тилнинг сеҳру жозибаси, гўзаллиги, нозу назокати, қудрати, имкониятлари ва ундаги ўзгаришлар оммавий нашрларда акс этади. Шу боис ўқувчилар сўз қўллашда, имлода унга асосланади. Газета ва журналдаги бир хато минглаб ўқувчига этади.

Адиб ўша давр матбуотини ва унинг нутқий қусурларини қуйидагича ифодалайди: *“Вақтли матбуотимиз тилининг ҳозирги касалликларидан бири, менинг фикримча, ортиқча шалдиरोқ гўзаллик, ортиқча чучмал ширинлик. Бу замонга номуносиб равишда, мавҳумликка, предметсизликка, китобийликка олиб боради. Баъзан телевизор экранидан сизга мурोजаат қилишади:*

“Иззатманд ойнаи жаҳон нигоҳбонлари!” Оддий хабар ҳам баъзан поэтик мадҳия билан ёзилади. Ердан узилиб кетяпмиз, баъзида авторлар оддий гапдан ор қилишади чамамда. Бир мухбир Москвада автомобиль заводига борган экан, ўзи ҳақида ҳам “бордим” деяқолмай, “ташриф буюрдик” деб ёзади. “Чигит экиш” деган оддий реалистик, деҳқонча гап камайиб, кичкинагина танқидий хабарчада ҳам “оқ олтин” экишни орқада судрамоқдалар” деб ёздилар. *Терим палласи бошланса 4 ой давомида ҳар куни эллик марта “эл хирмониға” деган гапни эшитасиз. Бу чиройли, образли сўзларнинг ўрни бор, аммо улар трафаретға айланиб, сийқаланиб кетди. Бу “анжуман”лару бу “автор”лару бу “мушоира”лар...* [1;9].

Адиб оддий далиллар асосида нутқдаги услубий, мазмуний хатоликларни кўрсатади: *“Энг кераксиз ўринларда, сира талаб қилинмаган жойларда, ҳар хабару ҳар хроникада тинмай ишлатилади. Ҳозир химиядан савол-жавоб ҳам мушоира, КВН ҳам мушоира. Бу мушоира деган шўрлик ўзи йўқ гап. “Мушоира” деган сўз бор, у ҳам фақат ҳақиқий шеърий баҳс маъносида ишлатилиши керак”* [1;9].

Қарангки, 70-йилларда биз 90-йилларда истеъмолға киритган *муҳаррир, таҳрир* сўзларини мулоқотға киритиш борасида мантиқли мулоҳазаларни ўртага ташлайди ҳамда тилга сунъий ёндашув билан узоққа бориб бўлмаслигини эътироф этади: *“Маълумки, тилға зўрлик қилиш фанға зид*

нарса. Биз баъзан ўзлашган сўзларни қувиб, ёт сўзларни киритишга уринамиз. “Муҳаррир” сўзини билмаган ўзбек йўқ. Таҳрир сўзи шундан, кечаю кундуз ишлатамиз. Шунингдек, “автор” сўзи ҳаммага маълум. “Авто” деган интернационал илди билан боғлиқ ўнлаб сўзлар ўзимизники бўлиб қолди. Энди бўлса ўзлашган “муҳаррир”ни сиқиб чиқариб, редактор деяпмиз, кам одам билан ёт сўз “автор”ни зўр бериб тарғиб қиляпмиз. Бунда мантиқ йўқ-ку, ўртоқ муҳаррирлар? Сўзнинг ўзига қарши эмасмиз, сўз айбли эмас. Ҳар сўзнинг ўрни бор. Лекин тилни сунъий йўл билан ҳеч қаяққа олиб бориб бўлмайди” [1;9].

У матбуот нашрларида сарлавҳа яратиш борасидаги баландпарвозлик илллати, услубий ғализликларни ҳам танқид остига олади: “Баланпарвозлик – баъзиларга бир касал. “Ғолибкор”, “Фасоҳатишор мураббий” деган сарлавҳалар чиқди. “Санъатимиз муҳандиси” деган сарлавҳани айтмайсизми? Ахир булар пародия-ку! Бизнинг замонга келиб ўрта асрнинг “юксак стили”га интилиш анохронизмдан бошқа нарса эмас” [1;9].

Ёзувчи нутқ маданияти тушунчасин халқона изоҳлайди: “Нутқ маданияти чиройли сўзларни маржондек териш, ширин-чучмал гапириш деган сўз эмас. Нутқ маданияти, аввало, мантиқли, саводли, мазмунли гапириш, халқ тилида содда гапиришдир” [1;10].

Асқад Мухтор соҳа терминологиясидаги ноқисликлар хусусида ҳам фикр юритади: “Адабиётшунослик терминларимизнинг ҳанузгача тиниқмаганида ҳам баъзи муҳаррирларнинг роли бор. “Тошкент оқшоми” учта шеърнинг тепасига “Лирикалар” деб қўяди. Иккита ҳажвий сурат тепасига “Юморлар” деб ёзади. Бу терминларда кўплик формасини ишлатилишининг ўзи юмор бўлиб қоляпти. Ҳеч бўлмаса шуни тушуниш керак эди ахир.

Кўп китоб ва мақолаларда “фалон пьеса сахналаштирилди” деб ёзадилар. Сахналаштириш – инцсенировка қилиш. Романни сахналаштириш мумкин, лекин пьесани фақат сахнага қўйиш керак. Кўп адабиётшунослар

учун “художественная ткань” ҳам “бадиий тўқима”, “художественный вымысел” ҳам “бадиий тўқима”. Бундай мисоллар жуда кўп” [1;10].

Адиб юксак мантиқ ва фалсафа билан номланган “Тил бир мўъжиза” номли мақоласини: “Тил, нутқ маданияти халқнинг умум маданий даражасини белгиловчи омиллардан бири”, деган асосли хулоса билан яқунлайди. Чиндан ҳам, тил – миллатнинг кўзгуси, нутқ унинг маданиятининг узвий қисми.

Асқад Мухтор машҳур “Тундаликлар” асарида айрим ўзлашма иборалар ва сўзларнинг қўллаш борасида услубий ғализликлар юзасидан ҳам фикр юритади:

“Нур алан – нур” деган яхши ибора бор. Уни кўпинча “Нур устига аъло нур” деб нодонларча бузиб ишлатадилар.

“ Устувор” – мустаҳкам, пойдевор, давомли деган сўз. Биз уни устунлик, яъни “приоритет” маъносида ишлатамиз: “устувор йўналишлар”, “қонун устуворлиги...”. “Устувор йўналишлар”, “қонун устунлиги” деб, *оддийгина ўзбекча ва тўғри гапиришга нима етсин!*

“Кўча одамлар билан гавжум”, дейдилар. Ваҳоланки, “одамлар билан гавжум”, “қўйлар билан гавжум” деб бўлмайди. Чунки “гавжум”нинг ўзи “одам кўп” дегани.

“Фаолият кўрсатишни амалга оширдилар”, “*шарофати натижасида*”, “*рақобат кураши*”, “*устидан кулди*” ... Бундай “*нодир*” каифиётларни санаверсангиз, сон мингта. Ёшларнинг, айниқса мухбирларнинг тилдаги *пала-партишликларидан ҳар гал ранжийман*” [2]

Муаллифнинг фикрлари асосли. Юқорида келтирилган ўзлашма сўзларни қўллаш билан боғлиқ услубий ғализлик ва ноқисликлар ҳозир ҳам учрайди.

Ҳар бир сўзловчи она тилини хурмат қилиши, ундан талаблар даражасида фойдаланмоғи, унинг софлиги, равнақи, тараққиёти, такомили учун хизмат қилмоғи инсоний бурч, бошқача айтганда, ҳам қарз, ҳам фарз. Буни Асқад Мухтор яна далиллар билан асосли уқтиради: “*Ахир, тилимиз –*

шакланган буюк тарихий тил. Ҳеч бўлмаса, унинг оқ сочли бобо ёшини ҳурмат қилиш керак. У юз йил эмас, беш юз ёки минг йил эмас, ўн беш, ҳатто, йигирма асрлик тарихга эга” [2].

Юқорида таъкидлаганимиздек, устоз адиб сўзларга яширин маъно нозикликларини билади, илғайди. Бугина эмас, бошқаларга ҳам ана шу нозик иқтидорни юқтириш илинжида талқинлар қилади ва қайдлар битади. Биргина мисол, биз синоним деб оддийгина талқин қиладиган икки сўз хусусида қуйидагича фикр юритади:

“Рассомми, мусаввирми?

Қуръони каримда Оллоҳнинг номлари бирма-бир саналиб “... ал-Холиқу ал-Мусаввиру” дейилади. Демак, у инсонни тупроқдан яратувчигина эмас, руҳият ва ҳислар билан безаб, тасвир қилувчи ҳамдир. Ҳаким Санойи у ҳақида шундай ёзади:

“...З-ОНКИ ГИЛ МАЗЛУМАСТ ВА ДИЛ РАВШАН,

Гили ту гулханаст ва дил гулшан”. Яъни: тупроқ – зулмат, дил эса равшан; тупроғинг ўт-олов, дил эса – равшан.

Бу жиҳатдан, расм солиб, шакл берувчи рассомдан кўра, дил ойнасига расм олиб, руҳият ва туйғулар билан равшан этувчи мусаввир атамасини кўллаш, чамамда, маъқулроқ [2].

Ўзбек адабиётининг юлдузларидан бўлган Асқад Мухторнинг фикру мулоҳазаларини, ўғитларини ўқир экансиз, маданий нутқ ва нутқий етуклик инсон маънавий камолотининг бирламчи, асосий қирраларидан бири эканлигига амин бўласиз. Ўйлаймизки, устоз адибнинг юқоридаги ҳаётий, ҳикматли ва ибратли қайдлари Сизни ҳам тилга эътиборли, нутқ борасида маъсулиятли бўлишга чорлайди.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Мухтор, Асқад. Тил бир мўъжиза // Шеър – шоир виждони: мақолалар, суҳбатлар, кундаликлар, қайдлар, жанрини топмаган сатрлар, библиография /нашрга тайёрловчи, сўнгсўз ва изоҳлар муаллифи М.Жўраева; масъул муҳаррир Ҳ.Болтабоев. – Тошкент: MUMTOZ SO‘Z, 2011. – Б.7. Кейинги

Ўринларда шу манбадан олинган парчаларни саҳифасини кўрсатиш билан кифояланамиз.

2. Мухтор, Асқад. Уйқу қочганда. – Тошкент: Маънавият, 2005.